Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

26. september 2024*

Apellatsioonkaebus – Riigiabi – Saksamaa Liitvabariigi poolt teatavatele suurtele elektritarbijatele rakendatav abikava – Vabastus võrgutasudest ajavahemikus 2012–2013 – Otsus, millega tunnistatakse abikava siseturuga kokkusobimatuks – Tühistamishagi – Hagi esitamise tähtaeg – Vastuvõetavus – ELTL artikli 107 lõige 1 – Mõiste „riigiabi“ – Riigi ressursid – Maksulaadne lõiv või muud kohustuslikud tasud

Liidetud kohtuasjades C-792/21 P ja C-793/21 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 16. detsembril 2021 esitatud kaks apellatsioonkaebust,

AZ, esindajad: *Rechtsanwälte* D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin ja R. Wilde,

apellant kohtuasjas C-792/21 P,

teised menetlusosalised:

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche, keda abistasid *Rechtsanwälte* C. von Donat ja G. Quardt, hiljem esindajad K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche,

kostja esimeses kohtuastmes,

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes,

ja

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,

apellant kohtuasjas C-793/21 P,

teised menetlusosalised:

AZ, esindajad: *Rechtsanwälte* D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin ja R. Wilde,

hageja esimeses kohtuastmes,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herrmann, C. Kovács ja T. Maxian Rusche,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president K. Jürimäe (ettekandja), Euroopa Kohtu president K. Lenaerts kolmanda koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud N. Piçarra, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: osakonnajuhataja D. Dittert,

arvestades kirjalikku menetlust ja 28. juuni 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 9. novembri 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 AZ palub kohtuasjas C-792/21 P esitatud apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 6. oktoobri 2021. aasta otsus AZ *vs.* komisjon (T-196/19, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2021:646), millega Üldkohus jättis rahuldamata tema hagi komisjoni 28. mai 2018. aasta otsuse (EL) 2019/56 abikava SA.34045 (2013/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Saksamaa rakendas StromNEVi § 19 kohaselt baaskoormuse tarbijate suhtes (ELT 2019, L 14, lk 1) (edaspidi „vaidlusalune otsus“), tühistamise nõudes.

2 Saksamaa Liitvabariik palub kohtuasjas C-793/21 P esitatud apellatsioonkaebuses vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

3 Komisjon palub oma vastuapellatsioonkaebustes, mis on esitatud kohtuasjades C-792/21 P ja C-793/21 P, samuti tühistada vaidlustatud kohtuotsus.

Õiguslik raamistik

4 Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määruse (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL] artikli 108 kohaldamiseks (ELT 2015, L 248, lk 9), põhjenduses 39 on märgitud:

„Selguse ja arusaadavuse ning õiguskindluse huvides tuleks komisjoni otsused avalikustada, järgides samal ajal põhimõtet, et riigiabiga seotud otsused on suunatud kõnealusele liikmesriigile; seepärast on otstarbekas kas täies ulatuses või kokkuvõtlikult avaldada kõik otsused, mis võivad mõjutada huvitatud poolte huve, või teha huvitatud pooltele kättesaadavaks selliste otsuste koopiad, kui otsuseid ei ole avaldatud või kui neid pole avaldatud täielikult.“

5 Määruse artikli 1 punktis h on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

h) „huvitatud pool“ – mis tahes liikmesriik, isik, ettevõtja või ettevõtjate ühendus, kelle huve võib abi andmine mõjutada, eriti abi saaja, konkureerivad ettevõtjad ja ametiliidud.“

6 Määruse artikli 32 „Otsuste avaldamine“ lõikes 3 on sätestatud:

„Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* kõik vastavalt artikli 8 lõigetele 1 ja 2 ning artiklile 9 tehtud otsused.“

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

7 Vaidluse tausta, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–22, võib kokku võtta järgmiselt.

Asjasse puutuvad õigus- ja haldusmeetmed

Võrgutasude süsteem enne vaidlusaluste meetmete kehtestamist

8 Energiatarnete kaitse seaduse (Energiewirtschaftsgesetz), mida on muudetud 26. juuli 2011. aasta energiatööstuse õigusnormide läbivaatamise seadusega (Gesetz zur Neuregelung energiewirtschaftsrechtlicher Vorschriften; *BGBl*. 2011 I, lk 1554), kuid enne muudatusi, mis tehti 26. juuli 2016. aasta elektrituru arengu seadusega (Gesetz zur Weiterentwicklung des Strommarktes; *BGBl*. 2016 I, lk 1786) (edaspidi „EnWG 2011“), §-s 21 on muu hulgas ette nähtud, et võrgutasud peavad olema mõistlikud, mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning põhinema võrgu tõhusa toimimise kuludel.

9 EnWG 2011 § 24 volitas Saksamaa Liitvabariigi valitsust kehtestama määrusega üksikasjalikke sätteid, mis käsitlevad esiteks võrgutasude kindlaksmääramise üldmeetodi määratlemist ning teiseks võrgu kasutamise erijuhtude reguleerimist ja tingimusi, mille alusel võib reguleeriv asutus heaks kiita või keelata individuaalse võrgutasu.

10 Saksamaa Liitvabariigi 25. juuli 2005. aasta võrgutasu määruse (Stromnetzentgeltverordnung; *BGBl*. 2005 I, lk 2225; edaspidi „StromNEV 2005“) §-s 17 on määratletud arvutusmeetod, mida võrguettevõtjad kasutavad üldtasude kindlaksmääramiseks. Meetod on kaheetapiline, kõigepealt määratakse kindlaks kõigi võrkude mitmesugused aastased kulukomponendid ja seejärel arvutatakse üldtasud võrgukulude aastase kogusumma alusel.

11 Üldtasu kindlaksmääramisel võetakse arvesse kahte järgmist tegurit, milleks on „üheaegsusfunktsioon“, mis kajastab tõenäosust, et tarbija individuaalne tarbimine aitab kaasa asjaomase võrgutaseme aastase tippkoormuse saavutamisele, ja võrguettevõtja tulu maksimumtase, mille kehtestab Bundesnetzagentur (Saksamaa Liitvabariigi võrguamet; edaspidi „BNetzA“), lähtudes võrdlusest teiste võrguettevõtjatega, et vältida ebatõhususe tõttu tekkivate kulude katmist võrgutasudest.

12 StromNEV 2005 §-s 19 on ette nähtud individuaalsed tasud tarbijate kategooriatele, kelle tarbimine ja koormus on väga erinev teiste tarbijate omast (edaspidi „ebatüüpilised tarbijad“). Tasudega – juhindudes põhimõttest, et võrgutasud kajastavad võrgukulusid – võetakse arvesse ebatüüpiliste kasutajate panust nende kulude vähendamisse või suurenemise vältimisse.

13 StromNEV 2005 § 19 lõikega 2 on kehtestatud individuaalsed tasud kahele järgnevale ebatüüpilisele tarbijakategooriale:

– kasutajad, kelle tippkoormus võib oluliselt erineda kõigi teiste sama võrguga ühendatud kasutajate üheaegsest iga-aastasest tippkoormusest, st kasutajad, kes tarbivad elektrit süstemaatiliselt väljaspool tipptunde (edaspidi „antitsüklilised tarbijad“), ja

– kasutajad, kelle aastane elektritarbimine on vähemalt 7000 tarbimistundi ja üle 10 gigavati tunnis (edaspidi „baaskoormuse tarbijad“).

14 Kuni muudatuste tegemiseni EnWG 2011-ga nägi StromNEV 2005 ette, et antitsüklilised tarbijad ja baaskoormuse tarbijad maksavad individuaalset tasu, mis oli arvutatud BNetzA välja töötatud „füüsilise tee meetodil“. Selle meetodi abil võeti arvesse nende tarbijate tekitatud võrgukulusid koos minimaalse tasuga, mis vastas 20%-le avaldatud üldtasust (edaspidi „minimaalne tasu“). Minimaalne tasu tagas tasu selle võrgu käitamise eest, millega need tarbijad olid ühendatud, juhul kui füüsilise tee meetodil arvutatud individuaalsed tasud olid minimaalsest tasust madalamad või peaaegu olematud.

Vaidlusalused meetmed

15 Vastavalt StromNEV 2005 (EnWG 2011-ga muudetud sõnastuses) (edaspidi „StromNEV 2011“) § 19 lõike 2 teisele ja kolmandale lausele kaotati alates 1. jaanuarist 2011, mis on selle sätte tagasiulatuva kohaldamise kuupäev, baaskoormuse tarbijate individuaalsed tasud ja asendati need täieliku vabastusega võrgutasudest (edaspidi „vaidlusalune vabastus“), mis anti pädeva reguleeriva asutuse ehk BNetzA või asjaomase liidumaa reguleeriva asutuse loal. Vabastuse kulud jäid põhi- või jaotusvõrgu ettevõtjate kanda olenevalt sellest, millise võrguga olid soodustuse saajad ühendatud.

16 Kooskõlas StromNEV 2011 § 19 lõike 2 kuuenda ja seitsmenda lausega olid põhivõrguettevõtjad kohustatud hüvitama jaotusvõrguettevõtjatele vaidlusaluse vabastuse tõttu saamata jäänud tulu ning pidid üksteisele hüvitama vabastusega kaasnevad kulud rahalise hüvitisena vastavalt 19. märtsi 2002. aasta soojuse ja elektrienergia koostootmise seaduse (Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz, *BGBl.* 2002 I, lk 1092) §-le 9, mistõttu kõik põhivõrguettevõtjad kandsid ühesuurust rahalist koormust proportsionaalselt elektri hulgaga, mida nad tarnisid oma võrguga ühendatud lõpptarbijatele.

17 BNetzA 14. detsembri 2011. aasta otsusega (BK8-11-024; edaspidi „BNetzA 2011. aasta otsus“) loodi alates 2012. aastast rahastamismehhanism. Selle mehhanismi kohaselt said jaotusvõrguettevõtjad lõpptarbijatelt või elektritarnijatelt lisatasu (edaspidi „vaidlusalune lisatasu“), mille summa kanti põhivõrguettevõtjatele edasi, et hüvitada neile vaidlusaluse vabastuse tõttu saamata jäänud tulu.

18 Vaidlusaluse lisatasu summa määrasid põhivõrguettevõtjad igal aastal ette kindlaks BNetzA kehtestatud meetodi kohaselt. 2012. aasta ehk mehhanismi rakendamise esimese aasta summa määras vahetult kindlaks BNetzA.

19 Neid sätteid ei kohaldatud vaidlusaluse vabastuse kulude suhtes 2011. aastal ning seega pidi iga põhivõrgu- ja jaotusvõrguettevõtja kandma selle aasta vabastusega seotud kahjumit.

Vaidlusalustest meetmetest hilisem võrgutasu süsteem

20 Selle haldusmenetluse ajal, mille tulemusel tehti vaidlusalune otsus, tunnistati vaidlusalune vabastus kõigepealt tühiseks Oberlandesgericht Düsseldorfi (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa) 8. mai 2013. aasta kohtuotsusega ja Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsusega. Kõnealune vabastus tunnistati seejärel alates 1. jaanuarist 2014 kehtetuks StromNEV 2005-ga, mida on muudetud 14. augusti 2013. aasta määrusega, millega muudetakse energiaõiguse valdkonna määrusi (Verordnung zur Änderung von Verordnungen auf dem Gebiet des Energiewirtschaftsrechts; *BGBl*. 2013 I, lk 3250) (edaspidi „StromNEV 2013“). StromNEV 2013-ga kehtestati edasiseks uuesti individuaalsed tasud, mis arvutatakse füüsilise tee meetodil, kohaldades miinimumtasu asemel kindlasummalist tasu 10%, 15% ja 20% üldtasudest olenevalt elektritarbimisest (vastavalt 7000, 7500 ja 8000 tundi aastas võrgu kasutamise eest).

21 StromNEV 2013ga kehtestati üleminekukord, mis kehtib alates 22. augustist 2013 ning mida kohaldatakse tagasiulatuvalt baaskoormuse tarbijate suhtes, kes ei olnud aastatel 2012 ja 2013 veel vaidlusalust vabastust saanud (edaspidi „üleminekukord“). Füüsilise tee meetodi kohaselt arvutatud ja miinimumtasul põhinevate individuaalsete tasude asemel nägi see süsteem ette neile tarbijatele üksnes kindlasummaliste tasude kohaldamise.

Haldusmenetlus ja vaidlusalune otsus

22 Pärast mitut kaebust avaldas komisjon 4. mail 2013 otsuse algatada vaidlusalustel meetmetel põhineva abikava suhtes menetlus ELTL artikli 108 lõike 2 alusel (ELT 2013, C 128, lk 43).

23 Selle menetluse tulemusena, mille käigus esitasid oma seisukohad Saksamaa Liitvabariik ja teised huvitatud isikud, võttis komisjon 28. mail 2018 vastu vaidlusaluse otsuse.

24 Selle otsusega tuvastas komisjon, et Saksamaa Liitvabariik oli 1. jaanuarist 2012 kuni 31. detsembrini 2013 andnud ebaseaduslikult riigiabi vaidlusaluse vabastuse vormis.

25 Täpsemalt järeldas komisjon, et riigiabi suurus vastas võrgukuludele, mille vabastatud baaskoormuse tarbijad tegelikult 2012. ja 2013. aastal tekitasid, või kui need kulud olid väiksemad minimaalsetest võrgutasudest, siis nendele viimastele.

26 Lisaks märkis komisjon, et riigiabi ei vasta ühegi ELTL artikli 107 lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandi tingimustele ning seda ei saa pidada ühelgi muul põhjusel siseturuga kokkusobivaks.

27 Seetõttu otsustas komisjon, et:

– vaidlusalune vabastus kujutab endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kuivõrd baaskoormuse tarbijad olid vabastatud võrgutasudest, mis vastasid nende tekitatud võrgukuludele, või kui need kulud olid minimaalsest tasust väiksemad, siis minimaalsele tasule;

– Saksamaa oli andnud nimetatud riigiabi ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes ja see on siseturuga kokkusobimatu;

– kõnealuse kava alusel antud üksikabi ei käsitata riigiabina, kui see vastas abi andmise ajal nõukogu 7. mai 1998. aasta määruse (EÜ) nr 994/98, milles käsitletakse [ELTL artiklite 107 ja 108] kohaldamist teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (EÜT 1998, L 142, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 312), artikli 2 alusel vastu võetud vähese tähtsusega abi määruses sätestatud tingimustele;

– Saksamaa Liitvabariik oli ühelt poolt kohustatud kõnealuse abikava alusel antud siseturuga kokkusobimatu abi abisaajatelt tagasi nõudma, sealhulgas intressi, ning teiselt poolt oli ta kohustatud tühistama kõik maksed, mida selle kava alusel ei olnud vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise kuupäevast alates veel tehtud.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

28 AZ esitas vaidlusaluse otsuse tühistamiseks hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 4. aprillil 2019.

29 Üldkohtu kuuenda koja presidendi 20. septembri 2019. aasta otsusega lubati Saksamaa Liitvabariigil vastavalt selle liikmesriigi taotlusele AZi nõuete toetuseks menetlusse astuda.

30 AZ põhjendas oma hagi kolme väitega, millest esimese kohaselt ei olnud tegemist riigiabiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, teine käsitleb võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist ja kolmas õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist.

31 Vaidlustatud kohtuotsuses tunnistas Üldkohus hagi vastuvõetavaks, lükkas seejärel need väited tagasi ja jättis seega tühistamishagi tervikuna rahuldamata.

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

32 AZ palub kohtuasjas C-792/21 P esitatud apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul sisuliselt:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus ja tühistada vaidlusalune otsus aastate 2012 ja 2013 osas tervikuna või teise võimalusena teda puudutavas osas;

– kolmanda võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus ja tühistada vaidlusalune otsus osaliselt ning ülejäänud osas saata kohtuasi tagasi Üldkohtule otsuse tegemiseks ülejäänud nõuete kohta, pidades silmas vaidlusaluse otsuse tühistamist;

– neljanda võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus ja saata kohtuasi tagasi Üldkohtule;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

33 Saksamaa Liitvabariik palub Euroopa Kohtul rahuldada apellatsioonkaebus kohtuasjas C-792/21 P ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

34 Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus kohtuasjas C-792/21 P rahuldamata ja mõista kohtukulud välja AZilt.

35 Saksamaa Liitvabariik palub kohtuasjas C-793/21 P esitatud apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud otsus osas, millega tühistamishagi jäeti põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

– tühistada vaidlusalune otsus;

– mõista Üldkohtu ja Euroopa Kohtu menetlusega seotud kohtukulud välja komisjonilt.

36 AZ palub Euroopa Kohtul rahuldada apellatsioonkaebus kohtuasjas C-793/21 P ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

37 Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus kohtuasjas C-793/21 P rahuldamata ja mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.

38 Komisjon palub kohtuasjades C-792/21 P ja C-793/21 P esitatud vastuapellatsioonkaebustes Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– tunnistada tühistamishagi vastuvõetamatuks ja

– mõista Euroopa Kohtu ja Üldkohtu menetlusega seotud kohtukulud välja AZilt.

39 AZ ja Saksamaa Liitvabariik paluvad jätta vastuapellatsioonkaebused rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

40 Euroopa Kohtu presidendi 18. aprilli 2023. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-792/21 P ja C-793/21 P suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise huvides.

Menetluse suulise osa uuendamise taotlus kohtuasjas C-792/21 P

41 Kohtukantseleisse 1. veebruaril 2024 esitatud dokumendiga palus AZ Euroopa Kohtu kodukorra artikli 83 alusel uuendada menetluse suulise osa.

42 Taotluse põhjenduseks väidab AZ esiteks, et kohtujurist jättis oma ettepanekus nõuetekohaselt arvesse võtmata otsustava tähtsusega argumendi, mille see pool esitas, et tõendada siduva rahalise kohustuse puudumist käesolevas asjas.

43 Teiseks on AZ seisukohal, et Üldkohtu 24. jaanuari 2024. aasta otsuse Saksamaa *vs.* komisjon (T-409/21, EU:T:2024:34) punkt 61, milles Üldkohus leidis, et „võrguettevõtjad ei ole seaduse alusel kohustatud nõudma [selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas käsitletud] tasu oma klientidelt, mistõttu ei saa seda tasu käsitada kohustusliku tasuna“, kujutab endast uut ja otsustava tähtsusega asjaolu käesolevas menetluses.

44 Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 83 võib Euroopa Kohus igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud.

45 Esiteks tuleb seoses sellega, et kohtujurist jättis väidetavalt arvesse võtmata otsustava tähtsusega argumendi, meelde tuletada, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas ja Euroopa Kohtu kodukorras ei ole pooltele ette nähtud võimalust esitada seisukohti vastuseks kohtujuristi ettepanekule. ELTL artikli 252 teise lõigu kohaselt on kohtujuristi ülesanne avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult teha põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis nõuavad tema osalust. Kohtujuristi ettepanek ega selleni jõudmiseks läbitud põhjenduskäik ei ole Euroopa Kohtule siduvad. Seetõttu ei ole see, et pool ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga – olenemata sellest, millist küsimust selles analüüsiti –, iseenesest põhjus, mille tõttu menetluse suulise osa uuendamine oleks põhjendatud (vt selle kohta 13. juuli 2023. aasta kohtuotsus Grupa Azoty jt *vs.* komisjon, C-73/22 P ja C-77/22 P, EU:C:2023:570, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 8. veebruari 2024. aasta kohtuotsus Pilatus Bank *vs.* EKP, C-256/22 P, EU:C:2024:125, punktid 29 ja 30 ning seal viidatud kohtupraktika).

46 Teiseks, mis puudutab tuginemist Üldkohtu 24. jaanuari 2024. aasta kohtuotsusele Saksamaa *vs.* komisjon (T-409/21, EU:T:2024:34), siis tuleb tõdeda, et Üldkohtu otsus ei saa olla Euroopa Kohtule siduv (vt selle kohta 4. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo *vs.* komisjon, C-342/18 P, EU:C:2019:1043, punkt 60).

47 Neil asjaoludel leiab Euroopa Kohus pärast kohtujuristi ärakuulamist, et puudub vajadus menetluse suulise osa uuendamiseks.

Vastuapellatsioonkaebused

48 Komisjoni esitatud vastuapellatsioonkaebuste ese on vaidlustada esimeses kohtuastmes esitatud hagi vastuvõetavus; see küsimus tuleb aga lahendada enne apellatsioonkaebustes esitatud sisulisi küsimusi. Seega tuleb vastuapellatsioonkaebusi analüüsida esimesena (vt selle kohta 3. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Changmao Biochemical Engineering *vs.* Distillerie Bonollo jt, C-461/18 P, EU:C:2020:979, punkt 43).

49 Komisjon põhjendab oma vastuapellatsioonkaebusi kolme väitega.

Esimene väide

Poolte argumendid

50 Vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud esimeses väites heidab komisjon ette, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 õigusnormi, kui ta tõlgendas mõistet „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses laialt. Nii leidis Üldkohus ekslikult, et sellele mõistele vastab igasugune avaldamine Euroopa Liidu Teatajas sõltumata sellest, kas avaldamisest sõltub asjaomase akti jõustumine vastavalt ELTL artiklile 297 ja kas see on ette nähtud aluslepingus endas.

51 Esiteks on Üldkohtu tõlgendus vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga, mis tuleneb 17. mai 2017. aasta kohtuotsusest Portugal *vs.* komisjon (C-339/16 P, EU:C:2017:384, punktid 34–40) ning 31. jaanuari 2019. aasta kohtumäärusest Iordăchescu *vs.* parlament jt (C-426/18 P, EU:C:2019:89, punkt 22) ja 5. septembri 2019. aasta kohtumäärusest Fryč *vs.* komisjon (C-230/19 P, EU:C:2019:685, punkt 15). Selle kohtupraktikaga on Euroopa Kohus tuvastanud paralleeli ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja ELTL artikli 297 vahel selles mõttes, et asjaomase akti avaldamisest hakkab hagi esitamise tähtaeg kulgema vaid siis, kui see on akti jõustumise eeltingimus ja kui see on ette nähtud aluslepingus endas.

52 Sellist lähenemist kinnitab ELTL artikli 263 kuuenda lõigu grammatiline, kontekstipõhine ja teleoloogiline tõlgendamine.

53 Mis puudutab ühelt poolt selle sätte sõnastust, siis väidab komisjon, et kõigis keeleversioonides peale saksakeelse esinevad mõisted „avaldamine“ ja „teatavakstegemine“ nii ELTL artikli 263 kuuendas lõigus kui ka ELTL artiklis 297, mis näitab nende kahe sätte omavahelist paralleelsust.

54 Teiselt poolt, mis puudutab ELTL artikli 263 kuuenda lõigu mõtet ja eesmärki, siis aitavad selles sättes ette nähtud hagi esitamise tähtajad kaasa õiguskindluse eesmärgi saavutamisele. Kui õigussubjekt soovib akti vaidlustada, peaks ta seda üldjuhul tegema kahe kuu jooksul kuupäevast, mil ta sai teada akti lõplikust versioonist. Seevastu üldkohaldatavate aktide puhul, millel ei ole adressaate, on see kuupäev Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäev. Dokumentide puhul, milles on märgitud adressaat, on see kuupäev adressaadile teatavakstegemise kuupäev. Ainult erandjuhtudel ja teise võimalusena võib akti puhul, mida ei tohi avaldada ega teatavaks teha, teada saamine olla sündmus, millest alates hakkab hagi esitamise tähtaeg kulgema. Nii tagab ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja ELTL artikli 297 paralleelsus selle, et akti hilisem avaldamine Euroopa Liidu Teatajas sellest teavitamise eesmärgil ei too kaasa hagi esitamise tähtaegade pikenemist ja seega õiguskindlusetust.

55 Teiseks ei saa komisjoni ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas samastada „avaldamisega“ ELTL artikli 297 lõike 2 teise lõigu tähenduses. See ei ole seega hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise algus.

56 Ühest küljest on selle otsuse adressaat asjaomane liikmesriik ja see tehakse teatavaks ainult talle. Vastavalt ELTL artikli 297 lõike 2 kolmandale lõigule jõustub see otsus teatavakstegemisega, mitte avaldamisega Euroopa Liidu Teatajas, mille eesmärk on üksnes teavitada avalikkust, sealhulgas abisaajaid, kellelt asjaomane liikmesriik peab abi tagasi nõudma juba enne otsuse avaldamist. Teisest küljest ei tulene niisugune avaldamine EL toimimise lepingust, vaid määruse 2015/1589 artiklist 32 koostoimes põhjendusega 39. Neil asjaoludel tuleb selleks, et teha kindlaks, millal hakkab kulgema abi saanud ettevõtja tähtaeg ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuse vaidlustamiseks, lähtuda sellest, millal ta otsusest tegelikult teada sai. Kui ei ole võimalik tõendada, et aktist on enne teada saadud, peetakse tänu õiguslikule fiktsioonile Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäeva tegeliku teadasaamise kuupäevaks.

57 Kolmandaks esitab komisjon rea argumente, mis tema arvates kinnitavad tema tõlgendust ELTL artikli 263 kuuendale lõigule.

58 Esimesena tugineb ta selle sätte ülesehitusele, väites, et akti avaldamine ja teatavakstegemine on võrdsustatud ning et teadasaamine on kahe esimesega võrreldes teisejärguline sündmus. Üldkohtu tõlgendus lõhuks selle teisejärgulisuse suhte, sest kui avaldamine määruse 2015/1589

artikli 32 alusel oleks võrdväärne avaldamisega ELTL artikli 297 lõike 1 alusel, peaks hagi esitamise tähtaeg hakkama kulgema avaldamise kuupäevast ka asjaomase liikmesriigi suhtes ja seda teatavakstegemisest hoolimata.

59 Teisena on komisjon seisukohal, et Üldkohtu tõlgendus viib selleni, et ettevõtjatel, kellelt abi tagasi nõutakse, ja nende konkurentidel, kes ei ole abi saanud, on menetluslikult ebavõrdsed võimalused. Kui esimesed saavad tegelikult asjaomaselt liikmesriigilt otsuse koopia, siis teised peavad ootama otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas vastavalt määruse 2015/1589 artiklile 32, mistõttu on nende ettevõtjate reaalsed hagi esitamise tähtajad erinevad. Selline tõlgendus tooks kaasa ka ebavõrdsuse komisjoni ja nende ettevõtjate vahel, kellelt abi tuleb tagasi nõuda. Abi saanud ettevõtja hagile vastamiseks on komisjonil nimelt kahekuuline tähtaeg, samas kui sellise tõlgenduse tõttu oleks neil ettevõtjatel oma hagi ettevalmistamiseks pikem tähtaeg.

60 Kolmandana tugineb Üldkohus 10. märtsi 1998. aasta kohtuotsuse Saksamaa *vs.* nõukogu (C-122/95, EU:C:1998:94) väärale tõlgendusele. Erinevalt vaidlusalusest otsusest ei olnud kohtuasjas, milles see kohtuotsus tehti, kõne all olnud otsuses märgitud ühtegi adressaati.

61 Neljandana eirab vaidlustatud kohtuotsuse punkt 38, milles Üldkohus märkis, et AZ võis subjektiivselt eeldada vaidlusaluse otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas, seda, et hagi esitamise tähtajad põhinevad avalikul huvil.

62 Saksamaa Liitvabariik väidab vastu, et esimene väide ei ole põhjendatud. AZ palub jätta see väide teatud osas vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja ülejäänud osas lükata põhjendamatuse tõttu tagasi.

Euroopa Kohtu hinnang

– *Esimese väite vastuvõetavus*

63 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kuigi Euroopa Kohtu poole – kellel on apellatsioonimenetluses piiratud pädevus – ei saa pöörduda vaidlusega, mis on laiaulatuslikum kui Üldkohtus arutatu (1. juuni 1994. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Brazzelli Lualdi jt, C-136/92 P, EU:C:1994:211, punkt 59), on apellandil siiski õigus esitada apellatsioonkaebuses väiteid, mis on tekkinud vaidlustatud kohtuotsuse enda pinnalt ja mille eesmärk on selle kohtuotsuse põhjendatust õiguslikult kritiseerida (29. novembri 2007. aasta kohtuotsus Stadtwerke Schwäbisch Hall jt *vs.* komisjon, C-176/06 P, EU:C:2007:730, punkt 17, ning 26. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Euroopa välisteenistus *vs.* Alba Aguilera jt, C-427/18 P, EU:C:2020:109, punkt 54).

64 Vastuapellatsioonkaebuste esimese väitega vaidlustab komisjon Üldkohtu hinnangu vastuvõetamatuse vastuväitele, mille komisjon esitas Üldkohtus ja mis puudutab AZi hagi hilinenud esitamist. Tuginemine varasemale kohtupraktikale, millele ta Üldkohtus ei viidanud, kujutab endast seega lihtsalt tema argumentide täiendamist ja tuleb seega tunnistada vastuvõetavaks (vt analoogia alusel 19. mai 1983. aasta kohtuotsus Verros *vs.* parlament, 306/81, EU:C:1983:143, punkt 9; 26. aprilli 2007. aasta kohtuotsus Alcon *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet, C-412/05 P, EU:C:2007:252, punkt 40, ja 5. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Kočner *vs.* Europol, C-755/21 P, EU:C:2024:202, punkt 41).

65 Siit järeldub, et vastupidi AZi väidetule on see väide tervikuna vastuvõetav.

– *Esimese väite põhjendatus*

66 Vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud esimese väitega vaidlustab komisjon vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 esitatud Üldkohtu hinnangu põhjendatuse. Ta leiab, et vastupidi sellele, mida Üldkohus nendes punktides järeldas, ei hakka vaidlusaluse otsuse peale tühistamishagi esitamise tähtaeg AZi jaoks kulgema selle otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast, vaid kuupäevast, mil see äriühing otsusest tegelikult teada sai.

67 Sellega seoses tuleb tõdeda, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 lükkas Üldkohus tagasi komisjoni vastuvõetamatuse vastuväite, mille kohaselt AZ esitas vaidlusaluse otsuse peale tühistamishagi väidetavalt hilinemisega.

68 Vaidlustatud kohtuotsuse punktide 36–38 koos lugemisest nähtub, et Üldkohus leidis, et hagi esitamise tähtaeg hakkab käesolevas asjas kulgema vaidlusaluse otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast, milleks on 16. jaanuar 2019, ja et sellest tähtajast on kinni peetud.

69 Selle kaalutluse põhjendamiseks tuletas Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktis 37 meelde, et aktist teadasaamise kuupäeva kriteerium kui hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise kriteerium on akti avaldamise või teatavakstegemise kõrval teisejärgulise tähtsusega. Kuigi ta rõhutas, et avaldamine ei ole vaidlusaluse otsuse jõustumise eeltingimus, märkis ta sama kohtuotsuse punktis 38, et see otsus tuleb vastavalt määruse 2015/1589 artikli 32 lõikele 3 avaldada Euroopa Liidu Teatajas, mistõttu võis AZ õiguspäraselt eeldada, et see otsus avaldatakse.

70 Sellega seoses tuleb osundada, et ELTL artikli 263 kuues lõik näeb ette, et „[k]äesolevas artiklis sätestatud menetlus tuleb algatada kahe kuu jooksul vastavalt kas meetme avaldamisest või teatavakstegemisest hagejale või nende puudumisel kahe kuu jooksul pärast päeva, mil hageja sellest teada sai“.

71 Selle sätte sõnastusest, eelkõige väljenditest „vastavalt kas“ ja „nende puudumisel“ nähtub selgelt, et hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise algus määratakse kindlaks olukorrast lähtuvalt ning et kolm kriteeriumi, millest alates see tähtaeg kulgema hakkab, on seatud tähtsuse järjekorda.

72 Niisiis hakkab tühistamishagi esitamise tähtaeg esimese võimalusena kulgema akti avaldamisest või selle teatavakstegemisest hagejale. Need kaks peamist kriteeriumi on selle sätte ülesehituses asetatud võrdsesse seisu selles mõttes, et ükski neist kriteeriumidest ei ole teise suhtes teisejärguline (vt selle kohta 17. mai 2017. aasta kohtuotsus Portugal *vs.* komisjon, C-339/16 P, EU:C:2017:384, punkt 38).

73 Seevastu, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 37 õigesti esile tõi, on vaidlustatud aktist teadasaamise kuupäev hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise kriteeriumina akti avaldamise või teatavakstegemise kuupäeva kõrval teisejärgulise tähtsusega (vt selle kohta 10. märtsi 1998. aasta kohtuotsus Saksamaa *vs.* nõukogu, C-122/95, EU:C:1998:94, punkt 35), mida ei ole ka käesolevas asjas vaidlustatud.

74 Käesoleval juhul oli vaidlusaluses otsuses, millega lõpetati riigiabi ametlik uurimismenetlus, adressaadina märgitud asjaomane liikmesriik, st Saksamaa Liitvabariik, ning otsus tehti talle teatavaks vastavalt ELTL artikli 297 lõike 2 kolmandale lõigule. Ühtlasi avaldati see otsus Euroopa Liidu Teatajas vastavalt määruse 2015/1589 artikli 32 lõikele 3.

75 Sellisel juhul tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et akti adressaadi jaoks, kellele akt tuleb teatavaks teha, ehk asjaomase liikmesriigi jaoks hakkab tühistamishagi esitamise tähtaeg kulgema alates teatavakstegemise kuupäevast, ja seda isegi siis, kui akt avaldatakse ka Euroopa Liidu Teatajas (vt selle kohta 17. mai 2017. aasta kohtuotsus Portugal *vs.* komisjon, C-339/16 P, EU:C:2017:384, punkt 37).

76 Seevastu tuleneb ELTL artikli 263 kuuenda lõigu grammatilisest, teleoloogilisest ja kontekstipõhisest tõlgendusest koostoimes Euroopa Kohtu praktikaga, et tühistamishagi esitamise tähtaeg hakkab teiste huvitatud isikute nagu AZi jaoks kulgema alates akti avaldamisest Euroopa Liidu Teatajas, sealhulgas juhul, kui avaldamine ei tulene ELTL artikli 297 lõike 2 teisest lõigust, vaid teisese õiguse sättest, nagu määruse 2015/1589 artikli 32 lõige 3.

77 Nimelt tuleb esiteks tõdeda, et ELTL artikli 263 kuuenda lõigu sõnastuses on viidatud aktide „avaldamisele“ üldiselt (vt selle kohta 26. septembri 2013. aasta kohtuotsus PPG ja SNF *vs.* ECHA, C-625/11 P, EU:C:2013:594, punkt 31). Seega ei lisa see sõnastus sellele mõistele ühtegi eritingimust, mis puudutaks eelkõige avaldamiskohustuse õiguslikku alust.

78 Selles küsimuses on tõsi, nagu väidab komisjon, et Euroopa Kohus on muu hulgas selgitanud, et mõiste „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses viitab Euroopa Liidu Teatajas avaldamisele, millest sõltub akti jõustumine ja mis on ette nähtud EL toimimise lepingus (vt selle kohta 17. mai 2017. aasta kohtuotsus Portugal *vs.* komisjon, C-339/16 P, EU:C:2017:384, punkt 36; 31. jaanuari 2019. aasta kohtumäärus Iordăchescu *vs.* parlament jt, C-426/18 P, EU:C:2019:89, punkt 22, ning 5. septembri 2019. aasta kohtumäärus Fryč *vs.* komisjon, C-230/19 P, EU:C:2019:685, punkt 15).

79 Vastupidi komisjoni seisukohale ei saa sellest siiski järeldada, et mõiste „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses piirdub selle juhtumiga.

80 Nimelt ei saa käesoleva kohtuotsuse punktis 78 viidatud varasemat kohtupraktikat tõlgendada isoleeritult, vaid see on osa Euroopa Kohtu praktikast, milles on mõistet „avaldamine“ ELTL artikli 263 kuuenda lõigu tähenduses tõlgendatud laialt. Lisaks punktis 78 nimetatud juhtumile kuulub selle mõiste alla vaidlustatud akti avaldamine Euroopa Liidu Teatajas, mis ei tulene aluslepinguga kehtestatud kohustusest, vaid Euroopa Liidu institutsioonide väljakujunenud tavast (vt selle kohta 10. märtsi 1998. aasta kohtuotsus Saksamaa *vs.* nõukogu, C-122/95, EU:C:1998:94, punktid 36 ja 39) või teisese õiguse säte, nagu määruse 2015/1589 artikli 32 lõige 3 (vt selle kohta 25. novembri 2008. aasta kohtumäärus S.A.BA.R. *vs.* komisjon, C-501/07 P, EU:C:2008:652, punkt 23) või isegi avaldamisest liidu institutsiooni, organi või asutuse veebilehel, kui see on ette nähtud teiseses õiguses (vt selle kohta 26. septembri 2013. aasta kohtuotsus PPG ja SNF *vs.* ECHA, C-625/11 P, EU:C:2013:594, punktid 30–32).

81 Teiseks tuleb seoses ELTL artikli 263 kuuenda lõigu eesmärkidega korrata, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt põhinevad selles sättes ette nähtud hagi esitamise tähtajad avalikul huvil ning pooled ja kohus ei saa neid muuta. Need on kehtestatud eesmärgiga tagada õiguskindlus, vältides õiguslikke tagajärgi tekitavate liidu õigusaktide lõputut vaidlustamist, ja hoida õigusemõistmise käigus ära diskrimineerimine või meelevaldne kohtlemine (vt selle kohta 12. detsembri 1967. aasta kohtuotsus Muller-Collignon *vs.* komisjon, 4/67, EU:C:1967:51, lk 479; 23. jaanuari 1997. aasta kohtuotsus Coen, C-246/95, EU:C:1997:33, punkt 21; 16. novembri 2010. aasta kohtumäärus Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert *vs.* komisjon, C-73/10 P, EU:C:2010:684, punkt 52, ja 31. jaanuari 2019. aasta kohtumäärus Iordăchescu *vs.* parlament jt, C-426/18 P, EU:C:2019:89, punkt 21).

82 Ühest küljest ilmneb, et sellise otsuse puhul nagu vaidlusalune otsus, millega lõpetatakse riigiabi ametlik uurimismenetlus, saab õigusakti Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäeva – erinevalt teadasaamise kuupäevast – õiguskindluse huvides objektiivselt ja kindlalt välja selgitada kõigi huvitatud poolte suhtes, kellele ei ole otsust teatavaks tehtud. Sellega seoses ei ole oluline, et viimasena nimetatud isikud said aktist teada enne selle avaldamist.

83 See selgitab ühtlasi, miks ELTL artikli 263 kuuenda lõigu üldises ülesehituses ja õiguskindluse huvides on avaldamise kuupäev tähtsam kui teadasaamise kuupäev, mis – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 73 – on hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise teisejärguline kriteerium. Seega ei saa komisjoniga nõustuda, kui ta soovitab tegelikult ELTL artikli 263 kuuendas lõigus nimetatud kahe kriteeriumi vaheline suhe ümber pöörata.

84 Teisest küljest, vastupidi komisjoni väidetele on käesoleva kohtuotsuse punktides 76 ja 80 esitatud tõlgendus ka selline, mis väldib igasugust diskrimineerimist või meelevaldset kohtlemist õigusemõistmisel ning tagab seega riigiabi saajate ja konkureerivate ettevõtjate menetlusliku võrdsuse. Nimelt hakkab hagi esitamise tähtaeg kõigi huvitatud poolte suhtes kulgema samast kuupäevast, st kuupäevast, mil otsus avaldati Euroopa Liidu Teatajas. Lisaks, kuna komisjon on otsuse tegija ja vastutab selle avaldamise eest Euroopa Liidu Teatajas, ei saa ta õiguspäraselt tugineda argumendile, et pooltel on menetluses tema kahjuks väidetavalt ebavõrdsed võimalused.

85 Kolmandaks, mis puudutab konteksti, siis ka aluslepingute struktuur räägib vastu komisjoni soovitatud rangele paralleelsusele mõistete „avaldamine“ vahel, mida on kasutatud vastavalt ELTL artikli 263 kuuendas lõigus ja artikli 297 lõike 2 teises lõigus. Sellega seoses piisab, kui märkida, et kuigi need kaks sätet kuuluvad EL toimimise lepingu kuuenda osa I jaotisesse, ei reguleeri need sama eset. Esimesena nimetatud säte asub 1. peatükis, mis käsitleb institutsioone, täpsemalt 5. jaos, mis käsitleb Euroopa Liidu Kohut, samas kui teine kuulub liidu õigusakte ja nende vastuvõtmise menetlust käsitlevasse 2. peatükki.

86 Kõiki neid põhjusi arvestades tuleb järeldada, et Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–43 õigesti, et AZi hagi esitamise tähtaeg hakkas kulgema vaidlusaluse otsuse Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast.

87 Järelikult tuleb vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide

Poolte argumendid

88 Vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud teises väites heidab komisjon ette, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41 õigusnormi.

89 Kui Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41 kinnitas, et „ei ole tõendatud, et käesolevas asjas oli [AZil] [vaidlusaluse] otsuse kohta „usaldusväärset“ teavet“ enne selle avaldamist, siis moonutas ta faktilisi asjaolusid ja tõendeid. Nimelt on ilmselge, arvestades komisjoni poolt Üldkohtule esitatud tõendeid, et AZ sai vaidlusaluse otsuse olemasolust teada hiljemalt 21. septembril 2018, enne selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

90 Saksamaa Liitvabariik leiab, et kuna vastuapellatsioonkaebuste esimene väide ei ole põhjendatud, ei oma teine väide nende apellatsioonkaebuste lahendamisel tähtsust. AZ leiab, et see väide on vastuvõetamatu ja igal juhul põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

91 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41 tõi Üldkohus esile, et „igal juhul ei ole tõendatud, et käesolevas asjas oli [AZil] [vaidlusaluse] otsuse kohta „usaldusväärset“ teavet“.

92 Siinkohal viitab väljend „igal juhul“ sellele, et see põhjendus on vaidlustatud kohtuotsuses esitatud ammendavuse huvides. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa aga Üldkohtu otsuse ammendavuse huvides esitatud põhjenduste kohta esitatud argumendid tuua kaasa kohtuotsuse tühistamist ega saa seega olla edukad (21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus United Parcel Service *vs.* komisjon, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika).

93 Järelikult tuleb vastuapellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud teine väide tagasi lükata, kuna see ei saa olla edukas, ilma et oleks vaja otsustada selle vastuvõetavuse üle.

94 Seega tuleb vastuapellatsioonkaebused tervikuna rahuldamata jätta.

Apellatsioonkaebused

95 AZ põhjendab kohtuasjas C-792/21 P esitatud apellatsioonkaebust vormiliselt nelja väitega. Siiski käsitleb ta koos seda, mida ta nimetab kaheks esimeseks väiteks, ega tee neil mingit vahet. Seega tuleb asuda seisukohale, et AZ on esitanud sisuliselt kolm väidet. Esimene väide, mis jaguneb neljaks osaks, käsitleb õiguse olla ära kuulatud ja põhjendamiskohustuse rikkumist. Teine väide, mille võib jagada nelja ossa, osutab ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumisele. Kolmanda väite kohaselt on rikutud diskrimineerimiskeelu põhimõtet.

96 Saksamaa Liitvabariik, keda toetab AZ, põhjendab kohtuasjas C-793/21 P esitatud apellatsioonkaebust üheainsa väitega, mille kohaselt on rikutud ELTL artikli 107 lõiget 1. See väide ühtib sisuliselt teise väite kolme esimese osaga, mille AZ, keda toetab Saksamaa Liitvabariik, esitas oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks kohtuasjas C-792/21 P.

Esimene väide kohtuasjas C-792/21 P

Poolte argumendid

97 AZ väidab oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud esimeses väites, et Üldkohus rikkus tema õigust olla ära kuulatud, vaidlustatud kohtuotsuse põhjendamise kohustust, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 ning Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 1 esimest lauset.

98 See väide jaguneb neljaks osaks.

99 Esimeses osas heidab AZ ette, et Üldkohus rikkus tal lasuvat põhjendamiskohustust ja AZi õigust olla ära kuulatud, kui leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 8 ilmselgelt vääralt, et antitsüklilistele tarbijatele kohaldatav võrgutasu arvutati füüsilise tee meetodi kohaselt. Vastupidi sellele, mida Üldkohus selles punktis leidis, ja nagu AZ esimeses kohtuastmes rõhutas, ei olnud StromNEV 2005-s kunagi ette nähtud, et antitsüklilistele tarbijatele arvutataks tasu füüsilise tee meetodi alusel. Selles osas sai Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 117 ja 127 AZi argumentidest valesti aru. Kui Üldkohus oleks neid argumente nõuetekohaselt arvesse võtnud, ei oleks ta asjakohase õigusliku raamistiku kindlaksmääramisel tuginenud üksnes individuaalsele võrgutasule, mis on ette nähtud StromNEV 2005 § 19 lõike 2 esimeses lauses.

100 Teises väiteosas heidab AZ ette, et Üldkohus ei võtnud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 12, 68 ega 101 arvesse tema argumente, mis olid seotud vaidlusaluse lisatasu summa kindlaksmääramisega. Üldkohus lähtus ekslikult põhimõttest, et see summa on 2012. aastaks arvutud ja kindlaks määratud BNetzA 2011. aasta otsusega, mistõttu ta järeldas kohtuotsuse punktis 100 ekslikult, et riik teostas selle lisatasu üle kontrolli. AZ leiab aga, et just võrguettevõtjatel on lisatasu arvutamisel ja kehtestamisel tegutsemisruum ning tasu ei allu mingile riigi kontrollile ega reguleerimisele.

101 Kolmandas väiteosas heidab AZ ette, et Üldkohus ei võtnud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 95 ega 96 arvesse tema argumente, mille kohaselt jäeti kõik vaidlusaluse vabastusega seoses saamata jäänud tulud ja tekkinud kulud täielikult hüvitamata. Nii toimides rikkus Üldkohus oma põhjendamiskohustust ja AZi õigust olla ära kuulatud. Kui Üldkohus oleks neid argumente arvesse võtnud, oleks ta pidanud järeldama, et vaidlusalune lisatasu ei ole maks.

102 Neljandas väiteosas heidab AZ ette, et Üldkohus ei võtnud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 76 arvesse tema argumente BNetzA 2011. aasta otsuse tühisuse kohta. Kui Üldkohus leidis, et seda otsust on tegelikult kohaldatud ja et see võis tekitada tagajärgi seni, kuni seda ei ole kehtetuks tunnistatud või kuni selle õigusvastasust ei ole tuvastatud, tugines ta riigisisese õiguse väärale tõlgendusele. AZ leiab nimelt, et kuna see otsus tühistati tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2012, oli see algusest peale tühine.

103 Komisjon palub esimese väite tagasi lükata, kuna see on osaliselt vastuvõetamatu ja igal juhul tervikuna põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

104 Esimeses väites heidab AZ sisuliselt ette, et Üldkohus rikkus tema õigust olla ära kuulatud ja vaidlustatud kohtuotsuse põhjendamise kohustust, kuna ta ei võtnud nõuetekohaselt arvesse paljusid AZi esitatud argumente. See tegematajätmine viis ka eksliku hinnanguni Saksa õigusele ja vaidlusalusele lisatasule.

105 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et põhjendamiskohustus, mis Üldkohtul lasub Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 36 alusel koostoimes artikli 53 esimese lõiguga, paneb talle kohustuse esitada selgelt ja ühemõtteliselt oma arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel mõista tehtud otsuse põhjendusi ja Euroopa Kohtul teostada kohtulikku kontrolli (14. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus Deutsche Telekom *vs.* komisjon, C-280/08 P, EU:C:2010:603, punktid 135 ja 136 ning seal viidatud kohtupraktika).

106 Põhjendamiskohustuse kohaselt ei ole siiski nõutav, et Üldkohus esitaks ammendava põhjenduse menetluse poolte iga üksiku argumendi kohta. Põhjendus võib seega olla tuletatav, kui see võimaldab huvitatud isikutel mõista põhjendusi, millele Üldkohus tugineb, ning kui Euroopa Kohtul on piisavalt teavet kohtuliku kontrolli teostamiseks apellatsioonimenetluses (30. novembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa ja Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).

107 Käesoleval juhul tuleb seoses käesoleva väite esimese osaga ühelt poolt tõdeda, et vaidlustatud kohtuotsuse punkt 8 sisaldub vaidluse faktiliste asjaolude kirjelduses, mitte põhjendustes, milles Üldkohus tegi otsuse poolte väidete ja argumentide kohta. Teiselt poolt tuleb seoses kohtuotsuse punktidega 117 ja 127 esile tuua, et need sisalduvad AZi poolt Üldkohtule esitatud teatud argumentide kokkuvõttes, mida Üldkohus analüüsis ja mille ta nimetatud kohtuotsuse punktides 128–132 põhjendatult tagasi lükkas, lähtudes sama kohtuotsuse punktides 122–125 viidatud kohtupraktikast. Väide, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 8 on rikutud põhjendamiskohustust, on seega osaliselt edutu ja osaliselt põhjendamatu.

108 Käesoleva väite teise kuni neljanda osa kohta tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 53–115 analüüsis Üldkohus AZi esimeses kohtuastmes esitatud esimese väite esimest osa, mille kohaselt ei ole riigi ressurssidest abi antud, ja lükkas selle põhjendusi esitades tagasi. Selles kontekstis tegi ta sõnaselge otsuse mitme AZi argumendi kohta ja muu hulgas lükkas kohtuotsuse punktides 76 ja 90 tagasi argumendi, et BNetzA 2011. aasta otsus on tühine, kohtuotsuse punktides 95 ja 96 argumendi kahjumi täieliku hüvitamata jätmise kohta ja sama kohtuotsuse punktis 101 argumendi vaidlusaluse lisatasu summa kindlaksmääramise kohta.

109 Siit järeldub, et vastupidi sellele, mida väidab AZ, ei rikkunud Üldkohus põhjendamiskohustust, kui ta jättis need argumendid nõuetekohaselt arvesse võtmata. Kuna AZi väide, et on rikutud tema õigust olla ära kuulatud, põhineb eeldusel, et Üldkohus jättis tema argumendid arvesse võtmata, tuleb ka see tagasi lükata.

110 Pealegi, kuna AZ näib põhjendamiskohustuse väidetava rikkumise varjus väitvat, et Üldkohus oleks pidanud nende argumentidega nõustuma, tuleb tõdeda, et tegemist on põhjendamiskohustuse rikkumise küsimusest eraldiseisva küsimusega, mis puudutab põhjenduste põhjendatust (vt analoogia alusel 30. novembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa ja Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punkt 79).

111 Teiseks tuleb seoses argumentidega, et Üldkohus eksis Saksa õiguse analüüsimisel, märkida, et ELTL artikli 256 lõike 1 teisest lõigust ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust tuleneb, et apellatsioonkaebus piirdub õigusküsimustega. Seega on Üldkohus ainupädev asjakohaseid fakte tuvastama ja hindama ning tõendeid hindama. Välja arvatud juhul, kui kohtule esitatud tõendeid on moonutatud, ei ole faktide ja tõendite hindamine seega niisugune õigusküsimus, mis kuuluks Euroopa Kohtu poolt apellatsiooni korras läbivaatamisele (4. märtsi 2021. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Fútbol Club Barcelona, C-362/19 P, EU:C:2021:169, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

112 Seega, mis puudutab apellatsioonimenetluses selle hinnangu analüüsimist, mille Üldkohus on andnud riigisisesele õigusele ja mis riigiabi valdkonnas kujutab endast faktilistele asjaoludele antud hinnangut, siis on Euroopa Kohtul üksnes pädevus kontrollida, kas seda õigust on moonutatud (3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punkt 79, ning 14. detsembri 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Amazon.com jt, C-457/21 P, EU:C:2023:985, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

Moonutamine peab nähtuma selgelt toimiku materjalidest, ilma et oleks vaja faktilisi asjaolusid ja tõendeid uuesti hinnata (3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punkt 80).

113 Pealegi, kui apellant väidab, et Üldkohus on faktilisi asjaolusid või tõendeid moonutanud, peab ta ELTL artikli 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimese lõigu ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punkti d kohaselt täpselt osutama sellele, mida Üldkohus on väidetavalt moonutanud, ning hindamisvigadele, mis on tema arvates viinud Üldkohtu sellise moonutamiseni (30. novembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa ja Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punkt 99, ja 28. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Yieh United Steel *vs.* komisjon, C-79/20 P, EU:C:2022:305, punkt 53).

114 Käesoleval juhul on kõigepealt tõsi, et Saksa õiguse kirjeldus, mille Üldkohus esitas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 8, on ebatäpne. Erinevalt sellest, mida sellest punktist võib välja lugeda, arvutati enne vaidlusaluse vabastuse kehtestamist füüsilise tee meetodil ainult baaskoormuse tarbijate individuaalsed tasud, mitte antitsüklilistele tarbijatele kohaldatavad tasud. AZ ei ole aga käesoleva väite raames tõendanud, et see ebatäpsus vaidluse tausta kirjeldamisel mõjutas hinnangut, mille Üldkohus andis esimeses kohtuastmes esitatud hagi põhjendatusele.

115 Järgmiseks tuleb ülejäänud osas tõdeda, et AZ ei ole tõendanud, et riigisisest õigust, faktilisi asjaolusid ja tema Üldkohtus esitatud argumente on moonutatud. Ta piirdus sisuliselt pelgalt kinnitustega, mille eesmärk oli üldiselt vaidlustada Üldkohtu teatud hinnanguid.

116 Kolmandaks, kuna argument BNetzA 2011. aasta otsuse toime puudumise kohta ühtib argumentidega, mille AZ esitas oma teise väite teises osas, siis seda analüüsitakse seda selle osa raames.

117 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades ja eelmises punktis väljendatud reservatsiooni silmas pidades tuleb kohtuasjas C-792/21 P esitatud esimene väide tagasi lükata, kuna osaliselt ei saa see olla edukas ja osaliselt on see põhjendamatu.

Teise väite kolm esimest osa kohtuasjas C-792/21 P ja ainus väide kohtuasjas C-793/21 P

118 AZ ja Saksamaa Liitvabariik heidavad ette ELTL artikli 107 lõike 1 rikkumist, kuna Üldkohus leidis ekslikult, et vaidlusalune vabastus kujutab endast „riigi ressurssidest“ antud abi selle sätte tähenduses.

119 Nende argumendid käsitlevad sisuliselt kolme küsimust, millest esimene puudutab õiguslikku kriteeriumi, mis võimaldab hinnata, kas tegemist on „riigi ressurssidest“ antud meetmega, teine kohustusliku tasu olemasolu ja kolmas riigi kontrolli.

Õiguslik kriteerium, mis võimaldab hinnata, kas tegemist on „riigi ressurssidest“ antud meetmega

– *Poolte argumendid*

120 AZ heidab teise väite esimeses osas ja Saksamaa Liitvabariik oma ainsa väite esimeses osas sisuliselt ette, et Üldkohus kohaldas vaidlusaluste ressursside riikliku laadi hindamisel väära õiguslikku kriteeriumi.

121 Esiteks vaidlustasid AZ ja Saksamaa Liitvabariik Euroopa Kohtule esitatud menetlusdokumentides vastavalt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 77 ning punktid 64–66 ja 77 põhjusel, et Üldkohus leidis ekslikult, et selle kindlakstegemisel, kas tegemist on riigi ressurssidega või mitte, on tarbijatel või lõppklientidel lasuva siduva kohustuse olemasolu ning riigi kontroll nende vahendite või nende vahendite haldajate üle kaks tegurit, mis „kuuluvad ühe alternatiivi hulka“, mistõttu piisab, kui ta kontrollib, kas vaidlusalune lisatasu oli siduv rahaline kohustus, mis on samastatav maksulaadse lõivuga. Tegemist on hoopis kumulatiivsete kriteeriumidega, nagu nähtub eelkõige 17. juuli 2008. aasta kohtuotsusest Essent Netwerk Noord jt (C-206/06, EU:C:2008:413, punktid 66, 69, 70, 72 ja 75), 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsusest Saksamaa *vs.* komisjon (C-405/16 P, EU:C:2019:268, punkt 72), 15. mai 2019. aasta kohtuotsusest Achema jt (C-706/17, EU:C:2019:407) ning 16. septembri 2021. aasta kohtuotsusest FVE Holýšov I jt *vs.* komisjon (C-850/19 P, EU:C:2021:740).

122 Lisaks on Üldkohtu tõlgendus, mis põhineb alternatiivsetel kriteeriumidel, Saksamaa Liitvabariigi arvates vastuolus vaidlustatud kohtuotsuse punktiga 99 ja sellele järgnevate punktidega, milles Üldkohus analüüsis riigi kontrolli olemasolu, kuigi ta oli juba tuvastanud siduva rahalise kohustuse olemasolu.

123 Teiseks leiab Saksamaa Liitvabariik, et Üldkohtu sellist lähenemist ei toeta ka ELTL artiklid 30 ja 110, mille eesmärk on sisuliselt protektsionistlike meetmete kaotamine ja keelamine.

124 AZ väidab sellega seoses omalt poolt, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 83 ja 86 analüüsis Üldkohus ekslikult võrgukasutaja, mitte lõpptarbija maksekohustuse olemasolu ning viitas sellega seoses mõistele „maks“ ELTL artiklite 30 ja 110 tähenduses. Vaidlusalune lisatasu ei vasta seda mõistet käsitlevast Euroopa Kohtu praktikast tulenevatele kriteeriumidele. See lisatasu erineb maksudest, mis olid arutusel selle kohtupraktika aluseks olevates kohtuasjades.

125 Kolmandaks väidab Saksamaa Liitvabariik, et ELTL artikli 107 lõike 1 tõlgendus, mille kohaselt tuleb eeldada, et mis tahes maksul on riiklik päritolu, sõltumata selle sättega taotletavatest eesmärkidest, on õiguslikult väär. Selline tõlgendus viiks tagajärjeni, mida aluslepingutes ei ole ette nähtud, nimelt et igasugune turuhindade reguleerimine tooks kaasa riigi ressursside kasutamise ja sellest tuleb seega ELTL artikli 108 kohaselt teatada. Selline reguleerimine kuulub aga kaupade vaba liikumise, mitte riigiabi eeskirjade kohaldamisalasse.

126 Neljandaks väidab AZ, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 101, 104 ja 110 rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta leidis, et kuna ressursside kasutamise kohustuse kehtestas riik, tõendab see käesoleval juhul riigi kontrolli olemasolu.

127 Komisjon väidab vastu, et AZi teise väite esimene osa on osaliselt vastuvõetamatu ja osaliselt põhjendamatu. Ta leiab, et Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite esimene osa ei saa sellisena olla edukas.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

128 AZ ja Saksamaa Liitvabariik heidavad sisuliselt ette, et Üldkohus kohaldas väära õiguslikku kriteeriumi, et teha kindlaks, kas vaidlusalusest lisatasust tulenevad summad pärinevad „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

129 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses „riigiabiks“ kvalifitseerimine seda, et täidetud on neli tingimust, nimelt peab esinema riigi sekkumine või sekkumine „riigi ressurssidest“, see sekkumine võib kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust, see annab abi saajale valikulise eelise ning see kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

130 Mis puudutab esimest tingimust, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et meetme võib kvalifitseerida riigi sekkumiseks või „riigi ressurssidest“ antud abiks, kui esiteks on meede vahetult või kaudselt antud riigi ressurssidest ja teiseks on meede omistatav liikmesriigile (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

131 Täpsemalt on Euroopa Kohus seoses tingimusega, et eelis peab olema antud „riigi ressurssidest“, oma praktikas välja toonud kaks kriteeriumi, mis võimaldavad tuvastada, et vahendid, mille abil antakse riigisiseste õigusnormide alusel hinnaeelis, on „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punktid 34, 38, 39 ja 42).

132 Esiteks on vahendid, mida rahastatakse maksudest või muudest kohustuslikest tasudest vastavalt riigisisestele õigusnormidele ning mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele, „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 38).

133 Teiseks piisab asjaolust, et summad on pidevalt avaliku kontrolli all ja seega pädevatele riigiasutustele kättesaadavad, et need kvalifitseerida „riigi ressurssideks“ selle sätte tähenduses (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

134 Käesoleva kohtuotsuse punktides 132 ja 133 nimetatud kriteeriumid on alternatiivsed kriteeriumid, mis võimaldavad tuvastada, et meede on antud „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 42), ning AZ ja Saksamaa Liitvabariik möönsid seda suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsuse DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) ulatuse kohta.

135 Sellest järeldub esiteks, et Üldkohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 64–66 ja 77 leidis, et ressursside riiklikku laadi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses saab tõendada kahe alternatiivse tingimusega, millest üks puudutab tarbijatel või lõpptarbijatel lasuva siduva rahalise kohustuse olemasolu ning teine riigi kontrolli süsteemi haldamise ja eelkõige vahendite või nende vahendite haldajate üle. Arvestades AZi ja Saksamaa Liitvabariigi poolt suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil antud vastuseid, tuleb kõik selle hinnangu vaidlustamiseks esitatud argumendid tagasi lükata.

136 Teiseks, vastupidi sellele, mida väidab Saksamaa Liitvabariik, ei saa Üldkohtule ette heita, et ta pidas vajalikuks vaidlustatud kohtuotsuse punktides 99–112 analüüsida riigi kontrolli olemasolu vaidlusaluse lisatasuna kogutud vahendite või võrguettevõtjate üle, olles selle kohtuotsuse punktis 98 tuvastanud, et tegemist on maksulaadse lõivu või siduva rahalise kohustusega, mis eeldab riigi ressursside kasutamist.

137 On tõsi, et arvestades nende kahe kriteeriumi alternatiivset laadi, mida Üldkohus analüüsis, oleks ta võinud jätta riigi kontrolli olemasolu puudutava analüüsi tegemata. Siiski ei takista miski Üldkohtul eelkõige korrakohase õigusemõistmise põhjendusel oma arutluskäiku jätkata ammendavuse huvides esitatud kaalutlustega, nagu käesoleval juhul need, mis puudutavad riigi kontrolli olemasolu, samamoodi nagu Euroopa Kohus tegi seda 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsuse DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) punktis 41.

138 Kolmandaks, osas, milles Saksamaa Liitvabariik väidab, et ELTL artikli 107 lõike 1 eesmärkidega läheb vastuollu eeldus, et mis tahes maks on riiklikku päritolu, põhinevad tema argumendid vääral eeldusel ja vaidlustatud kohtuotsuse vääral tõlgendamisel.

139 Ühest küljest, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 132, ei saa „riigi ressursid“ selle sätte tähenduses olla vahendid, mida rahastatakse mis tahes maksust, vaid üksnes need vahendid, mida rahastatakse riigisiseste õigusnormidega ette nähtud kohustuslikust tasust, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele. Teisest küljest, nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 77 ja 78, püüdis Üldkohus just nimelt kontrollida, kas vaidlusaluse lisatasu kehtestas riik ja kas see kanti seadusest tuleneva kohustuse kaudu täielikult edasi selle lisatasu lõppvõlgnikele.

140 Neljandaks, mis puudutab AZi ja Saksamaa Liitvabariigi argumente, mis käsitlevad ELTL artikleid 30 ja 110, siis tuleb tõdeda, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 86 võttis Üldkohus määrsõnaga „[l]isaks“ algavas, ammendavuse huvides lisatud põhjenduses arvesse neid sätteid käsitlevat kohtupraktikat. Ta järeldas sellest, et on vähetähtis, kes on maksukohustuslane, kui maksu tasutakse tootelt või sellega seonduvalt vajalikult tegevuselt. Ta lisas, et seega on määrav asjaolu, et riik on volitanud maksu kogunud üksusi riigi ressurssi haldama ja nad ei ole lihtsalt kohustatud täitma ostukohustust omaenda rahalistest vahenditest.

141 Kuna selle punkti põhjendus on esitatud ammendavuse huvides, ei saa seda kritiseeriv argument olla edukas.

142 Igal juhul tuleb asuda seisukohale, et Üldkohus ei viidanud ELTL artikleid 30 ja 110 käsitlevale kohtupraktikale mitte selleks, et hinnata vaidlusalust lisatasu nendest sätetest lähtudes, vaid selleks, et kinnitada oma analüüsi selle lisatasu kohta ELTL artikli 107 lõike 1 alusel. Järelikult ei saa Üldkohtule ette heita, et ta ajas segi erinevad õiguslikud regulatsioonid, mis tulenevad vastavalt EL toimimise lepingu kahest esimesena nimetatud sättest ja kolmandana viidatud sättest.

143 Viiendaks tuleb seoses AZi argumendiga, et sisuliselt oleks maksuga tegemist vaid siis, kui maksu tasumise eest vastutav isik on lõpptarbija, sedastada, et see argument puudutab täpsemalt siduva rahalise kohustuse olemasolu hindamist. Kuna seda küsimust on käsitletud AZi teise väite teises osas, analüüsitakse seda argumenti selle väiteosa raames.

144 Kuuendaks tuleb seoses AZi argumentidega, millega ta vaidlustab vaidlustatud kohtuotsuse punktid 101, 104 ja 110, esile tuua, et need punktid, nagu ka tema argumendid, puudutavad Üldkohtu hinnangut riigi kontrolli olemasolu kohta. Kuna see on AZi teise väite kolmanda osa ese, tuleb viidata selle osa alljärgnevale analüüsile.

145 Eeltoodud põhjendustest tuleneb, et arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 143 ja 144 tehtud reservatsioone, tuleb AZi teise väite esimene osa ja Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite esimene osa tagasi lükata, kuna osaliselt ei saa need olla edukad ja osaliselt on need põhjendamatud.

Kohustusliku tasu olemasolu

– *Poolte argumendid*

146 AZ teise väite teises osas ja Saksamaa Liitvabariik oma ainsa väite teises osas väidavad sisuliselt, et Üldkohus kohaldas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 68 ja 75–115 vääralt ELTL artikli 107 lõiget 1, kui ta kvalifitseeris vaidlusaluse lisatasu maksulaadseks lõivuks või siduvaks rahaliseks kohustuseks.

147 AZ väidab esiteks, et Üldkohus eiras riigisisest õigust, kui ta tuvastas ekslikult, et võrguettevõtjatel on kohustus vaidlusalune lisatasu sisse nõuda. Sellega seoses tugines Üldkohus ekslikult üksnes BNetzA 2011. aasta otsusele. Ometi ei tunnistanud Saksamaa kohtud seda otsust mitte ainult õigusvastaseks, vaid algusest peale tühiseks, mistõttu vastupidi sellele, mida leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 76, ei saanud see otsus tekitada õiguslikke tagajärgi. Selles küsimuses leidis Üldkohus ekslikult, et AZi argument, mille ta esitas vastuses Üldkohtu küsimustele, on esitatud hilinemisega. AZi sõnul tuleb vaidlusaluse lisatasu mehhanismi toimimist hinnates lähtuda StromNEV 2013st, mida pärast StromNEV 2011 § 19 lõike 2 seitsmenda lause tühistamist kohaldatakse tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2012. Need määrused ei näinud aga ette võrguettevõtjate kohustust vaidlusalust lisatasu koguda ega volitanud BNetzAd neile ettevõtjatele sellist kohustust kehtestama. Pealegi ei ole Bundesgerichtshofi (liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 6. oktoobri 2015. aasta otsuses, millele Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 85 tugines, sõnastatud ühtegi sellist kohustust.

148 Teiseks väidab AZ, et riigisiseses õiguses ei ole võrgukasutajatele, keda Üldkohus nimetas ekslikult „lõpptarbijateks“, ega lõpptarbijatele kui sellistele kehtestatud mingit kohustust maksta vaidlusalust lisatasu. Isegi kui eeldada, et BNetzA 2011. aasta otsusega kehtestati võrguettevõtjatele kohustus seda lisatasu koguda, ei ole selline kohustus – vastupidi sellele, mida leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85, 88 ja 90 – piisav, et panna võrgukasutajatele sümmeetriliselt kohustus maksta lisatasu. Maksekohustuse võis ette näha üksnes lepingu alusel, mille üle peeti läbirääkimisi igal üksikjuhul eraldi, kuna 2012. ja 2013. aastal ei olnud seadusest tulenevat nõuet, mis puudutanuks sellise lepingulise kohustuse kehtestamist või sisu, mille alusel vaidlusalune lisatasu kantakse edasi võrgukasutajatele. AZ on seisukohal, et tegelikult pidi elektritarnija kui võrgukasutaja otsustama kanda vaidlusaluse lisatasu edasi lõpptarbijatele, mida Üldkohus aga ei analüüsinud. Isegi kui kõik tarnijad oleksid otsustanud selle lisatasu süstemaatiliselt lõpptarbijatele edasi kanda, ei oleks selline praktika olnud piisav järeldamaks, et seadusest tulenev kohustus on olemas.

149 Kolmandaks leiab AZ, et vastupidi sellele, mida kinnitas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 91–96, ei saanud võrguhaldurid täielikku hüvitist vaidlusaluse vabastuse tõttu saamata jäänud tulu ja tekkinud kulude eest. Täpsemalt oli sellise baaskoormuse tarbija maksejõuetuse korral, kelle suhtes vabastust kohaldati, kuigi tingimused ei olnud täidetud, nii BNetzA 2011. aasta otsuse kui ka kohaldatava õigusliku raamistiku alusel välistatud võrguhalduri laekumata jäänud nõuete hüvitamine suhetes niisuguse tarbijaga. Lisaks moonutas Üldkohus riigisisest õiguslikku konteksti, kui ta lükkas kohtuotsuse punktis 96 tagasi AZi argumendi, mis puudutas asjaolu, et suletud jaotusvõrgu ettevõtjatel jäi vaidlusaluste vabastuste tõttu tulu saamata.

150 Samamoodi väidab Saksamaa Liitvabariik ühelt poolt, et eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 78, 83, 84 ja 86 tuvastas Üldkohus ekslikult, et elektritarnija ja lõpptarbija vaheline suhe ei ole siduva rahalise kohustuse olemasolu järeldamiseks määrav, põhjendades seda ekslikult

sellega, et vaidlusalust lisatasu ei nõuta sisse mitte elektritarbimiselt, vaid võrgu kasutamiselt. Teiselt poolt viitas Üldkohus kohtuotsuse punktides 85 ja 87–90 ekslikult ja ilma igasuguse põhjenduseta tasu kogumise kohustusele ning tuletas sellest ekslikult kohustuse maksta vaidlusalust lisatasu, mis on ette nähtud riigisiseses õiguses. Kuna puudub seadusest tulenev kohustus seda lisatasu maksta, saab seda koguda üksnes tsiviilõigusnormide alusel. Üldkohtu arutluskäik, mille tulemusena ta selle asjaolu tuvastas ja sellise järelduse tegi, on vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga.

151 Komisjon väidab vastu, et AZi argumendid on olenevalt juhtumist vastuvõetamatud, edutud või põhjendamatud. Tema hinnangul põhinevad Saksamaa Liitvabariigi argumendid vaidlustatud kohtuotsuse ja Euroopa Kohtu praktika vääral tõlgendusel ning need ei saa mingil juhul olla edukad.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

152 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 132 viidatud kohtupraktikast, on vahendid, mida rahastatakse maksudest või muudest kohustuslikest tasudest vastavalt riigisisestele õigusnormidele ning mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele, „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

153 Käesoleval juhul jõudis Üldkohus pärast seda, kui ta oli vaidlustatud kohtuotsuse punktides 78–97 hinnanud vaidlusalust lisatasu, selle kohtuotsuse punktis 98 järeldusele, et see lisatasu eeldas riigi ressursside kasutamist. Selle järelduse põhjendamiseks tõi ta esile, et BNetzA 2011. aasta otsusega pandi jaotusvõrguettevõtjatele kohustus koguda võrgukasutajatelt vaidlusalust lisatasu ja kanda selliselt laekunud tulu üle põhivõrguettevõtjatele. Ta leidis samuti, et lisatasu mehhanism tagas võrguettevõtjatele vaidlusaluse vabastuse tõttu saamata jäänud tulu täieliku hüvitamise, kuna lisatasu suurus oli kohandatud selle vabastuse tõttu vajalike ressursside summale. Ta rõhutas veel, et see summa määrati kindlaks BNetzA 2011. aasta otsusega kehtestatud meetodi alusel, kusjuures olgu täpsustatud, et 2012. aastaks määrati selle otsusega kindlaks sama lisatasu algne suurus.

154 AZ ja Saksamaa Liitvabariik vaidlevad sellele hinnangule vastu kolme liiki argumentidega.

155 Esiteks heidab AZ Üldkohtule ette, et viimane tuletas vaidlusaluse lisatasu kogumise kohustuse BNetzA 2011. aasta otsusest, kuigi Saksa kohtud olid tunnistanud selle otsuse tühiseks ja õiguslik raamistik ei võimaldanud BNetzA-l sellist kohustust kehtestada.

156 Sellega seoses tõdes Üldkohus esimesena vaidlustatud kohtuotsuse punktides 76 ja 90, et argumendid BNetzA 2011. aasta otsuse toime puudumise kohta esitati talle hilinenult.

157 Sellele järeldusele ei saa õiguslikust seisukohast vastu vaielda.

158 On nimelt selge, et AZ esitas need argumendid Üldkohtus alles Üldkohtu esitatud küsimustele vastamise staadiumis. Neid argumente ei saa ka pidada esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduse esimese väite täienduseks, mille kohaselt ei ole tegemist riigiabiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kuna selle väitega ei seatud iseenesest kahtluse alla BNetzA 2011. aasta otsuse toimel tekitatud tagajärgede olemasolu, vaid selle eesmärk oli kritiseerida hinnanguid, mille komisjon selle otsuse põhjal tegi. Seetõttu kohaldas Üldkohus oma kodukorra artikli 84 lõike 1 sätteid õigesti, kui ta leidis, et samad argumendid on hilinenud esitamise tõttu vastuvõetamatud.

159 Teisena tuleb igal juhul märkida, et käesoleva kohtuotsuse punktis 155 viidatud argumendid ei saa olla edukad.

160 Nimelt see, et abikava võis olla ebaseaduslik eelkõige riigisisese õiguse seisukohast, ega selle tühistamine ei võta abikavalt „riigiabi“ tunnusjooni, kuivõrd selline kava, vaatamata ebaseaduslikkusele või tühistamisele, on tekitanud praktikas tagajärgi (vt selle kohta 3. märtsi 2005. aasta kohtuotsus Heiser, C-172/03, EU:C:2005:130, punkt 38, ning 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C-164/15 P ja C-165/15 P, EU:C:2016:990, punkt 69), nagu Üldkohus sisuliselt õigesti leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 76 ja 90. Pealegi, nagu Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 76 samuti õigesti esile tõi, vähendaks see oluliselt riigiabi käsitlevate eeskirjade tõhusust, kui need saaks jätta kohaldamata üksnes põhjusel, et abimeede, mida praktikas kohaldati, tunnistati hiljem algusest peale tühiseks. Seega ei oma selles osas tähtsust, et abikava võimalik tühistamine oli tagasiulatuv, kuna teatava ajavahemiku jooksul on abikava praktikas tegelikult kohaldatud (vt analoogia alusel 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari, C-286/12, EU:C:2012:687, punktid 44 ja 45).

161 Mis puudutab Bundesgerichtshofi (liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 6. oktoobri 2015. aasta otsust, millele on viidatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 85, siis tuleb rõhutada, et Üldkohus piirdus märkusega, et see Saksamaa kohus leidis, et vaidlusalune lisatasu on tasu, mille abil tuleb katta võrguettevõtjatele tekkiv finantskahju. Siit järeldub, et kuna AZ heidab ette, et Üldkohus järeldas sellest kohtuotsusest ekslikult, et vaidlusaluse lisatasu kogumise kohustus on olemas, põhineb tema argument vaidlustatud kohtuotsuse vääral tõlgendusel.

162 Teiseks väidavad AZ ja Saksamaa Liitvabariik, et Üldkohus tuvastas vääralt, et vaidlusaluse lisatasu maksmise kohustus on lõpptarbijatel, kes olid lisaks ekslikult määratletud nii, et nende hulgas on ka võrgukasutajad.

163 Esimesena leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 83 seoses vaidlusaluse lisatasu lõppvõlgnike tuvastamisega, et lisatasu puudutab üksnes võrguettevõtjate ja võrgukasutajate vahelist suhet, kuna lisatasu võetakse võrgu kasutamise, mitte elektritarbimise eest. Ta järeldas sellest kohtuotsuse punktis 84, et küsimus, kas elektritarnijad olid omakorda kohustatud lisatasu edasi kandma elektrienergia lõpptarbijatele, ei oma tähtsust. Tema sõnul olid lisatasu lõppvõlgnikud võrgukasutajad, st tarnijad ise ja võrguga vahetult ühendatud lõpptarbijad, mitte teised lõpptarbijad.

164 Sellega seoses on seisukoht, mille kohaselt vaidlusalust lisatasu võetakse võrgu kasutamise tagajärjel, ja kaalutlus, et võrgukasutajaid tuleb käsitada lõpptarbijatena, faktiliste asjaolude hindamise küsimus. Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 111 viidatud kohtupraktikale ei ole Euroopa Kohtu ülesanne seda hinnangut kontrollida, kui ei ole väidetud, et tegemist on moonutamisega.

165 Teisena, mis puudutab võrgukasutajate maksekohustuse olemasolu, siis nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 85 ja 87–89, et Üldkohus nõustus komisjoni hinnanguga, mille kohaselt on BNetzA 2011. aasta otsusega kehtestatud jaotusvõrguettevõtjate kohustus vaidlusalust lisatasu koguda ja edasi kanda, ning et see otsus nägi ette, et lisatasust laekunud tulu kantakse igakuiselt üle eri põhivõrguettevõtjatele. Ta järeldas sellest, et vaidlusalune lisatasu, mille ametiasutus oli kehtestanud õigusaktiga, oli võrgukasutajatele kohustuslik.

166 Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, milles on täpsustatud käesoleva kohtuotsuse punktides 132 ja 152 nimetatud kriteeriumi, sarnanevad riigi poolt elektrienergia ostjatele kehtestatud lisatasust tulenevad summad maksuga, mida võetakse elektrienergialt ja mis pärinevad „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Selleks et vahendeid saaks sellistena käsitada, peavad need pärinema asjaomase liikmesriigi õigusnormidega kehtestatud kohustuslikest maksetest ning neid tuleb hallata ja jaotada vastavalt nendele õigusnormidele, sõltumata sellest, kas rahastamise mehhanism kuulub riigisiseses õiguses maksulaadsete tasude kategooriasse kitsas tähenduses. Seevastu ei piisa sellest, et võrguettevõtjad kannavad oma lõpptarbijatele elektrienergia müügihinnas üle lisakulutused, mis tulenevad kohustusest osta teatavatest energiaallikatest toodetud elektrienergiat seaduses sätestatud hindadega, kui see hüvitis ei tulene seaduses sätestatud kohustusest, vaid üksnes praktikast. Sellisel juhul ei saa nimelt kinnipidamist pidada kohustuslikuks (vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, punktid 34–37 ja seal viidatud kohtupraktika).

167 Käesoleval juhul nähtub Üldkohtu tuvastatud faktilistest asjaoludest, mille kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, et BNetzA 2011. aasta otsusega pandi jaotusvõrguettevõtjatele kohustus koguda võrgukasutajatelt vaidlusalust lisatasu. Arvestades vaidlustatud kohtuotsuse punktides 12, 68 ja 94 Üldkohtu tuvastatud faktilisi asjaolusid, mille kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on selge ka see, et selles otsuses oli ette nähtud meetod, mille kohaselt pidid põhivõrguettevõtjad vaidlusaluse lisatasu summa igal aastal kindlaks määrama.

168 Käesoleva kohtuotsuse punktis 166 viidatud kohtupraktikat arvestades tuleb asuda seisukohale, et summad, mis tulenevad niisugusest kohustuslikust tasust nagu vaidlusalune lisatasu, mis on kehtestatud õigusaktiga, milles on kindlaks määratud üksused, isegi eraõiguslikud üksused, kes vastutavad tasu kogumise eest võlgnikelt, kes on samuti selles meetmes kindlaks määratud, ning milles on kindlaks määratud meetod, mis võimaldab kindlaks määrata tasu summa ja selle iga-aastase kohandamise, on pärit „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Täpsemalt, kuna tasu allikas on õigusakt, mis kohustab võrguettevõtjaid seda koguma, ei saa väita, et see tasu tuleneb pelgast praktikast.

169 Sellega seoses ei ole oluline, et õigusakt näeb ette üksnes vaidlusaluse lisatasu kogumise kohustuse võrguettevõtjatele, ilma et oleks sõnaselgelt kindlaks määratud võrgukasutajate kohustust lisatasu maksta. Lisatasu kogumise seadusest tuleneva kohustuse soovitav toime eeldab nimelt tingimata seda tasu maksma kohustatud isikute sümmeetrilist kohustust.

170 Kolmandaks, mis puudutab vaidlusalusest vabastusest tingitud kulude hüvitamist, siis esimesena nõustus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 91, 92 ja 95 BNetzA 2011. aasta otsusele viidates komisjoni järeldusega vaidlusaluses otsuses, mille kohaselt tagas vaidlusaluse lisatasu mehhanism võrguettevõtjatele vaidlusaluse vabastuse tõttu tekkinud finantskahju täieliku hüvitamise, kuna lisatasu summa oli kohandatud vabastuse tõttu nõutavate ressursside suurusele.

171 Ent hinnang, mille kohaselt vaidlusaluse lisatasu suuruse kindlaksmääramise meetod, mis on ette nähtud BNetzA 2011. aasta otsuses, peab võimaldama katta kõik vaidlusaluse vabastusega seotud kulud, kuulub vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 111 viidatud kohtupraktikale Üldkohtu poolt faktilistele asjaoludele antud hinnangu alla, mida Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses ei kontrolli, kui ei ole väidetud, et tegemist on moonutamisega.

172 Teisena, mis puudutab maksejõuetuse tõttu saamata jäänud tulu, mille majanduslik koorem jääb jaotusvõrguettevõtjate kanda, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 95, et selline kahju ei kujuta endast tulude vähenemist kõnealuse kava tähenduses ja on põhjendatud asjaoluga, et võrguettevõtjate ja vaidlusaluse lisatasu lõppvõlgnike vahelised suhted on eraõiguslikud suhted.

173 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb aga, et liikmesriigi õigusnormidega kehtestatud kohustuslikest maksetest tulenevaid summasid, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt samadele õigusnormidele, võib käsitada „riigi ressurssidena“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses isegi siis, kui neid haldavad üksused, mis ei ole avaliku võimu organid (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 25, ja 15. mai 2019. aasta kohtuotsus Achema jt, C-706/17, EU:C:2019:407, punkt 54).

174 Seega, kuivõrd sellised üksused nagu võrguettevõtjad on kohustatud koguma vaidlusaluseid tasusid, siis ei takista asjaolu, et nende ettevõtjate ja vaidlusaluse lisatasu lõppvõlgnike vahelised suhted on eraõiguslikud suhted, pidamast lisatasust rahastatud vahendeid riigi ressurssideks. Sama kehtib ka asjaolu kohta, et saamata jäänud tulu, sealhulgas see, mis jääb saamata vaidlusaluse lisatasu maksmata jätmise tõttu, jääb maksejõuetuse korral nende ettevõtjate kanda.

175 Sellega seoses on tõsi, et – nagu väidab AZ – tema poolt Üldkohtus esitatud argumendid ei puudutanud vaidlusaluse lisatasu maksmata jäämisest tulenevaid nõudeid, vaid nõudeid, mis on seotud võrgutasude maksmata jätmisega kasutaja poolt, kes oli konkreetsel aastal alusetult saanud vaidlusaluse vabastuse ja kellel ei olnud võimalik maksta võlgnetavat võrgutasu tagantjärele. Siiski, nagu väidab komisjon, kuuluvad sellised nõuded sisuliselt eraõiguslikest suhetest tulenevate äriliste nõuete hulka sarnaselt nõuetega, mis tulenevad vaidlusaluse lisatasu maksmata jäämisest. AZi argumendid olid seega igal juhul määratud ebaedule käesoleva kohtuotsuse punktides 173 ja 174 esitatud põhjustel, mistõttu see Üldkohtu viga midagi ei muuda.

176 Kolmandana, mis puudutab suletud jaotusvõrke, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96, et suletud jaotusvõrgu ettevõtjad ei ole „võrguettevõtjad“ soojuse ja elektrienergia koostootmise seaduse tähenduses ja neile kohaldatakse vaidlusalust lisatasu sarnaselt elektrienergia lõpptarbijatega.

177 Tuleb aga tõdeda, et AZ ei vaidle sisuliselt vastu kummalegi neist kahest põhjendusest ning piirdub väitega – ilma et ta tõendaks, et Üldkohus moonutas faktilisi ja riigisiseseid õiguslikke asjaolusid –, et suletud jaotusvõrgu ettevõtjatel jäi vaidlusaluse vabastuse tõttu tulu saamata. Sellised argumendid tuleb seega apellatsiooniastmes vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

178 Neljandana, kuna AZ väidab esimese väite kolmandas osas, et selles kohtuastmes tuleb analüüsida seda, et Üldkohus jättis arvesse võtmata tema argumendi vaidlusaluse vabastusega seotud „muude kulude“ hüvitamata jätmise kohta, piisab märkimisest, et ta ei esitanud sellist argumenti esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses. Järelikult ei saa Üldkohtule ette heita, et ta ei võtnud seda nõuetekohaselt arvesse.

179 Eeltoodud põhjendusi arvestades tuleb AZi teise väite teine osa osaliselt vastuvõetamatuse, osaliselt edutuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite teine osa tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Riigi kontroll

– *Poolte argumendid*

180 AZ heidab oma teise väite kolmandas osas ja Saksamaa Liitvabariik oma ainsa väite kolmandas osas sisuliselt ette, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et vaidlusalusest lisatasust laekuvate vahendite üle on riigi kontroll.

181 Komisjon väidab vastu, et AZi argumendid on olenevalt juhtumist vastuvõetamatud, edutud või põhjendamatud. Ta leiab, et Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite kolmas osa on põhjendamatu ja igal juhul edutu.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

182 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 131–134 viidatud kohtupraktikast, on riigisiseste õigusnormide alusel kohustuslike tasude olemasolu, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt nendele õigusnormidele, ning riigi kontroll kõnealuste summade üle kaks alternatiivset kriteeriumi, mis võimaldavad kindlaks teha „riigi ressursid“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

183 Käesoleval juhul tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 98, et vaidlusalune lisatasu on maksulaadne lõiv või siduv rahaline kohustus, mis eeldab „riigi ressursside“ kasutamist selle kohtupraktika tähenduses. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 152–179, ei ole AZ ja Saksamaa Liitvabariik suutnud tõendada, et selle Üldkohtu järeldusega on rikutud õigusnormi.

184 Ainuüksi sellest tõdemusest piisab, et asuda seisukohale, et vaidlusalune meede oli antud „riigi ressurssidest“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, ilma et oleks vaja analüüsida, kas kõnealused summad olid riigi kontrolli all.

185 Järelikult ei saa AZi teise väite kolmas osa ja Saksamaa Liitvabariigi ainsa väite kolmas osa olla edukad.

186 Kõigist eeltoodud põhjendustest ja käesoleva kohtuotsuse punktis 145 esitatud reservatsiooni silmas pidades ilmneb, et kohtuasjas C-792/21 P esitatud apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud teise väite kolm esimest osa ning kohtuasjas C-793/21 P esitatud apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud ainus väide tuleb tervikuna tagasi lükata.

Teise väite neljas osa kohtuasjas C-792/21 P

Poolte argumendid

187 AZ väidab, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 8 ja 128–131 rikkus Üldkohus õigusnorme, kui ta määras kindlaks võrdlusraamistiku, mille komisjon vaidlusaluse meetme valikulisuse analüüsimiseks valis.

188 Esiteks leidis Üldkohus ekslikult, et komisjon ei tuginenud ainuüksi StromNEV 2011 § 19 lõikes 2 ette nähtud võrgu eritasule. Ta oleks pidanud asuma seisukohale, et komisjon pidi analüüsima kõiki võrgu eritasusid, kaasa arvatud neid, mis on ette nähtud StromNEV 2011 § 19 lõigetes 1 ja 3, mida ta aga ei teinud.

189 Teiseks tõlgendas Üldkohus vääralt riigisisest õigust, kui ta järeldas võrdlusraamistiku kindlaksmääramisel ekslikult, et võrgutasud on võrreldavad. Vastupidi Üldkohtu seisukohale ei arvutata antitsükliliste tarbijate tasu füüsilise tee meetodi alusel.

190 Komisjoni arvates on see väiteosa osaliselt vastuvõetamatu ja tervikuna põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

191 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb ELTL artiklist 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 169 lõikest 2, et apellatsioonkaebuses tuleb näidata täpselt selle kohtuotsuse kritiseeritavad osad, mille tühistamist nõutakse, ning seda nõuet konkreetselt toetavad õiguslikud argumendid. Nimetatud nõudele ei vasta apellatsioonkaebus, mis piirdub üksnes juba Üldkohtule esitatud väidete ja argumentidega ega sisalda argumentatsiooni, milles tuuakse konkreetselt esile vaidlustatud kohtuotsuses väidetavalt sisalduv õigusnormi rikkumine. Niisugune apellatsioonkaebus kujutab endast tegelikult taotlust, et Üldkohtule esitatud hagi lihtsalt uuesti läbi vaadataks, kuid see ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse (22. septembri 2020. aasta kohtuotsus Austria *vs.* komisjon, C-594/18 P, EU:C:2020:742, punkt 91 ja seal viidatud kohtupraktika).

192 AZ piirdub aga teise väite neljanda osa põhjendamiseks esitatud esimeses argumendis sisuliselt Üldkohtule esitatud väitepunkti kordamisega, näitamata konkreetseid põhjusi, miks Üldkohus väidetavalt rikkus õigusnormi vaidlustatud kohtuotsuse punktides 128–131. See argument on seega vastuvõetamatu.

193 Mis puudutab teise väite neljanda osa põhjendamiseks esitatud teist argumenti, siis on tõsi, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 114, et vaidlustatud kohtuotsuse punkt 8 on ebatäpne. Siiski ei võimalda miski vaidlustatud kohtuotsuse punktides 128–131 esitatud põhjendustes järeldada, et see ebatäpsus mõjutas võrdlusbaasi määratlevate võrgutasude võrreldavuse hindamist. Kuigi AZ kinnitab vastupidist, ei ole ta siiski suutnud seda tõendada. Seega on tema argument põhjendamatu.

194 Kõiki neid põhjusi arvestades tuleb kohtuasjas C-792/21 P apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud teise väite neljas osa osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

195 Järelikult tuleb apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud teine väide tervikuna tagasi lükata.

Kolmas väide kohtuasjas C-792/21 P

Poolte argumendid

196 Kohtuasjas C-792/21 P apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud kolmandas väites leiab AZ, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 141 rikkunud diskrimineerimiskeelu põhimõtet. Üldkohus jättis arvesse võtmata abi tagasinõudmise korraldusest tuleneva erineva kohtlemise seoses üleminekukorra kohaldamisega. Üldkohtu hinnangut, et sellel korral ei ole käesolevas asjas tähtsust, on põhjendatud viitega kohtuotsuse punktile 132. AZi arvates on arusaamatu, et Üldkohus ei analüüsinud vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajal valitsenud õiguslikku olukorda selle korra seisukohast. Asjaolu, et sellest ei ole komisjonile teatatud, ei ole

veenev põhjus selle tähelepanuta jätmiseks. Kui Üldkohus oleks pidanud üleminekukorda asjas oluliseks ja analüüsinud AZi argumente, oleks ta jõudnud diskrimineerimise esinemise küsimuses teistsugusele järeldusele.

197 Komisjon väidab, et see väide ei ole mitte ainult vastuvõetamatu, vaid ka edutu ja igal juhul põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

198 Sissejuhatuseks tuleb nentida, et vastupidi sellele, mida väidab komisjon, on käesolev väide vastuvõetav. Nimelt heidab AZ selle väitega sisuliselt ette, et Üldkohus rikkus diskrimineerimiskeelu põhimõtet, kui ta lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 141 koosmõjus punktiga 132 tagasi tema argumendid, mille kohaselt abi tagastamise korraldus on diskrimineeriv. Kuigi AZ kordab oma argumentides mõnda juba Üldkohtus esitatud argumenti, on siiski tõsi, et ta kritiseerib konkreetselt põhjusi, miks Üldkohus ei pidanud neid argumente asjakohasteks.

199 Esmajärjekorras tuleb märkida, et Üldkohus lükkas need AZi argumendid tagasi vaidlustatud kohtuotsuse punktis 141 koosmõjus punktiga 132. Ta tõi sellega seoses esile, et mis tahes viide üleminekukorrale, mis ei olnud vaidlusaluse otsuse ese ja mida ei kohaldatud otsuse esemeks olevate baaskoormuse tarbijate suhtes, ei saa vaidlusalustel meetmetel põhineva korra õiguspärasuse kontrollimise kontekstis olla edukas. Pealegi ei ole üleminekukorrast komisjonile teatatud.

200 Selle hinnanguga ei ole rikutud ühtki õigusnormi.

201 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ebaseadusliku abi lõpetamine selle tagasinõudmise kaudu abi ebaseaduslikkuse tuvastamise loogiline tagajärg ja eeldab abi andmisele eelnenud olukorra taastamist (vt selle kohta 15. detsembri 2005. aasta kohtuotsus Unicredito Italiano, C-148/04, EU:C:2005:774, punkt 113, ning 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C-164/15 P ja C-165/15 P, EU:C:2016:990, punkt 116). Ebaseadusliku abi tagasinõudmise korral tuleb seega – vastupidi AZi väidetele – viidata enne abi andmist kehtinud õiguslikule regulatsioonile, mitte aga vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajal kehtinud regulatsioonile.

202 Sellega seoses ei ole asjakohane AZi viidatud kohtupraktika, mille kohaselt peab liidu kohus riigiabi küsimuses tehtud otsuse õiguspärasust hindama seda teavet arvesse võttes, mis võis olla komisjoni käsutuses otsuse tegemise hetkel (7. veebruari 1979. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon, 15/76 ja 16/76, EU:C:1979:29, punkt 7). Nimelt käsitleb see kohtupraktika käesolevas väites tõstatatust erinevat küsimust, kuna puudutab küsimust, milliste faktiliste asjaolude alusel võib kontrollida, kas vaidlustatud akt on õiguspärane.

203 Ühtlasi tuleb veel lisada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei ole ebaseadusliku abi saajad, kes on kohustatud abi tagastama, ilmselgelt samasuguses olukorras kui isikud, kes ei ole abi saanud ja keda tagasinõudmine ei puuduta, mistõttu ei saa tekkida küsimust analoogsete olukordade erinevast kohtlemisest, mis rikuks võrdse kohtlemise põhimõtet (vt selle kohta 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C-164/15 P ja C-165/15 P, EU:C:2016:990, punkt 117).

204 Siit tuleneb, et ilma et see mõjutaks käesolevas asjas tähtsust mitteomavat küsimust, kas üleminekukord kui selline on liidu õigusega kooskõlas, tuleb AZi kohtuasjas C-792/21 P apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud kolmas väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

205 Järelikult, kuna kõik kohtuasjades C-792/21 P ja C-793/21 P apellatsioonkaebuste põhjendamiseks esitatud väited on tagasi lükatud, tuleb apellatsioonkaebused tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

206 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõigetele 1 ja 2, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste lahendamisel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud, ja kui kaotanud poolel on mitu isikut, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse.

207 Käesoleval juhul on AZ ja Saksamaa Liitvabariik kohtuvaidluse kaotanud kõigi oma nõuete osas, mis sisalduvad vastavalt apellatsioonkaebuses kohtuasjas C-792/21 P ja apellatsioonkaebuses kohtuasjas C-793/21 P, samas kui komisjon on kohtuvaidluse kaotanud kõigi oma nõuete osas, mis sisalduvad nendes kohtuasjades esitatud vastuapellatsioonkaebustes.

208 Neis tingimustes tuleb seega käesoleva kohtuasja asjaolusid õiglaselt hinnates jätta poolte kohtukulud nende endi kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Jätta apellatsioonkaebused ja vastuapellatsioonkaebused rahuldamata.

2. Jätta AZi, Saksamaa Liitvabariigi ja Euroopa Komisjoni kohtukulud nende endi kanda.

Allkirjad